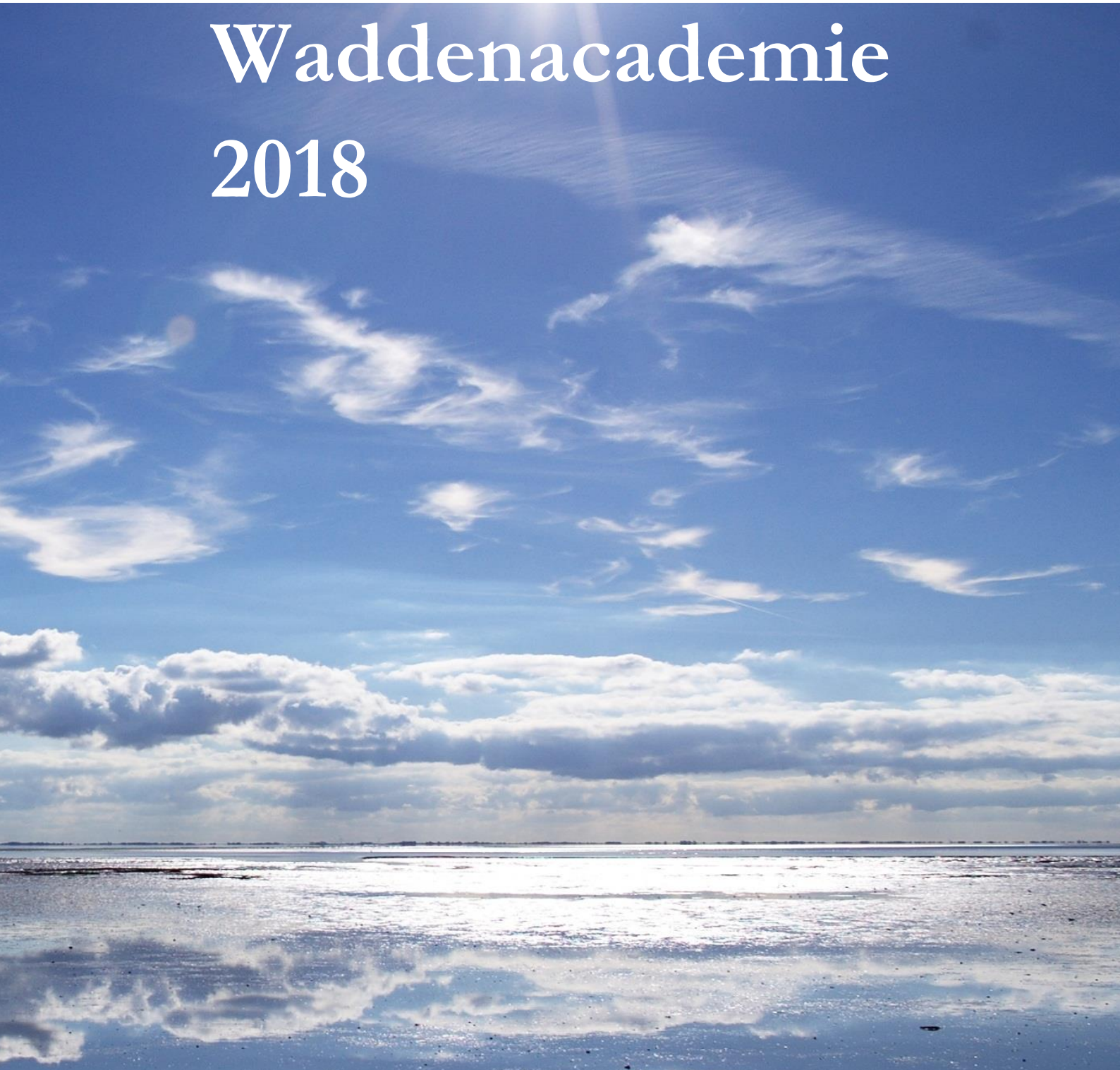

Werkprogramma

Waddenacademie

2018

December 2017

Inhoud

1. Inleiding
2. Activiteiten in 2018

Foto omslag: Robert-Jan Geerts

1. Inleiding

De Waddenacademie is 30 juli 2008 opgericht om de kennis rond het waddengebied duurzaam te ontwikkelen en te onderhouden. Dit in het verlengde van hoofddoelstelling 4 van het Waddenfonds.

MISSIE

De Waddenacademie verbindt kennis over het waddengebied met betrekking tot geowetenschap, ecologie, cultuurhistorie, economie, klimaat en water en maakt deze toegankelijk en toepasbaar. De Waddenacademie draagt zo bij aan de duurzame ontwikkeling van het waddengebied, waar de waarden van de natuur en het landschap aan de basis staan van identiteit, welvaart en welzijn van bewoners, ondernemers en bezoekers.

Kerntaken

De Waddenacademie onderscheidt daarbij drie kerntaken:

- **Agenderen (vragen ophalen):** het op bestuurlijke en wetenschappelijke agenda zetten van onderzoeksvragen die relevant zijn voor een economisch en ecologisch verantwoorde toekomst van het waddengebied;
- **Programmeren (vragen beantwoorden):** het stimuleren van samenhang tussen regionaal, nationaal en internationaal waddenonderzoek;
- **Informerende (de antwoorden op de vragen uitdragen):** het verantwoord en toegankelijk uitdragen van de resultaten van waddenonderzoek.

In overleg met het Dagelijks Bestuur van het Waddenfonds en de Stuurgroep Waddenprovincies kreeg de Waddenacademie er begin 2017 een vierde kerntaak bij:

- **Monitoren:** het op basis van kennisbehoeften vanuit beheer, beleid en wetenschap in kaart brengen en duiden van langjarige ecologische, economische en sociaal-culturele ontwikkelingen in het waddengebied.

Organisatie

Sinds 1 juli 2014 is de Waddenacademie een onafhankelijke stichting. Het Waddenfonds draagt zorg voor de basisfinanciering.

De Waddenacademie telt vijf parttime portefeuillehouders. Deze vooraanstaande wetenschappers staan garant voor de kennis die van belang is voor het waddengebied. En wel op het terrein van geowetenschap, ecologie, cultuurhistorie, economie, klimaat en water (zie ook missie).

De portefeuillehouders worden gecontroleerd door een Raad van Toezicht (RvT) en geadviseerd door een Wetenschappelijke Adviesraad (WAR). Om jonge onderzoekers te stimuleren onderzoek te doen naar het waddengebied is in 2016 de Young Wadden Academy (YWA) opgericht.

Het bureau, gevestigd in het Huis voor de Wadden, ondersteunt de portefeuillehouders, Raad van Toezicht, Wetenschappelijk Adviesraad en Young Wadden Academy bij hun activiteiten.

De samenstelling van deze organen is opgenomen in bijlage 1.

2. Activiteiten in 2018

In dit werkprogramma staan de activiteiten die de Waddenacademie in 2018 sowieso wil uitvoeren. Daarnaast kunnen we gevraagd en ongevraagd activiteiten uitvoeren die in het verlengde liggen van onze missie en kerntaken als de actualiteit daarom vraagt.

- **Kerntaak 1. Agenderen (vragen ophalen):** het op bestuurlijke en wetenschappelijke agenda zetten van onderzoeksvragen die relevant zijn voor een economisch en ecologisch verantwoorde toekomst van het waddengebied;
- a. *Het inventariseren van kennisleemtes en het formuleren van onderzoeksvragen voor het Investeringskader Waddengebied*
Augustus 2016 is het Investeringskader Waddengebied 2016 – 2026 gepubliceerd. De Waddenacademie inventariseerde, in samenwerking met het Waddenfonds en de Stuurgroep Wadden Provincies, de kennisvragen die hieruit voortvloeien. Dit resulteert in een kennisagenda, inclusief monitoringsindicatoren die aansluiten bij de zes majeure opgaven, die moet leiden tot een succesvolle uitvoering van het Investeringskader.
- b. *Het stimuleren van een duurzame economische ontwikkeling van het waddengebied*
De inwoners van het waddengebied hebben werk en inkomen nodig. Om te komen tot een effectief, economisch stimuleringsbeleid dat aansluit bij de specifieke eigenschappen van het gebied, en het bijzonder ecosysteem van Werelderfgoed Waddenzee ontziet, is kennis nodig waarin de Waddenacademie kan voorzien.
- c. *Het ontwikkelen van een trilaterale kennisagenda*
Tijdens de trilaterale regeringsconferentie (mei 2018) wordt de trilaterale kennisagenda aangeboden aan de voor het Waddengebied verantwoordelijke bewindslieden. Directeur Jouke van Dijk van de Waddenacademie is de Nederlandse vertegenwoordiger, en voorzitter, van het door de Wadden Sea Board ingestelde ‘supertrio’ dat verantwoordelijk is voor de totstandkoming van de kennisagenda. Alle portefeuillehouders dragen bij aan het formuleren van de, voor hun portefeuille, relevante onderzoeksvragen en bijbehorende monitoring.
- **Kerntaak 2 Programmeren (vragen beantwoorden):** het stimuleren van samenhang tussen regionaal, nationaal en internationaal waddenonderzoek;
- a. *Het (gevraagd en ongevraagd) uitvoeren van verkenningen en daarvan verslag doen in wetenschappelijke rapporten*
De Waddenacademie zal ook in 2018 wetenschappelijke verkenningen (laten) uitvoeren naar onderwerpen die relevant zijn voor het waddengebied. Daar op volgen publicaties.

Afspraak is dat het Waddenfonds ons verkenningen kan laten uitvoeren naar voor haar relevante onderwerpen. Welke dat in 2018 zijn, is nog onderwerp van overleg.

Op eigen initiatief laat de Waddenacademie in 2018 de volgende verkenningen uitvoeren:

- *De economische effecten van toerisme in het Waddengebied*

Wat is de sociaaleconomische positie van toerisme op zowel de Waddeneilanden als in de kustgemeente? Wat zijn de belangrijkste toeristische ontwikkelingen? En hoe verhouden die zich

tot andere, voor het waddengebied belangrijke sectoren als landbouw, visserij, de maritieme sector en energie- en delfstoffenwinning. En tot de natuur.

- *De bewonings- en migratiegeschiedenis van de inwoners van het waddengebied*

Welke data zijn er over de bewonings- en migratiegeschiedenis van de inwoners van het waddengebied? Wat betekenen deze data? Welke urgentie is er om met deze data aan de slag te gaan?

- *De opties voor kustverdediging, aansluitend op het in 2017 gestarte paper over zeespiegel-, sedimentatie- en bodemscenario's*

Hoe vertalen we de recent uitgebrachte paper over de samenhang tussen zeespiegelstijging, bodemdaling en sedimentatie in het Waddengebied naar duurzame kustbeschermingsprogramma's?

b. *Het organiseren van congressen, workshops en symposia*

De Waddenacademie organiseert twee keer per jaar openbare symposia met gemiddeld zo'n 150 deelnemers.

Van 10 tot 14 juni 2018 organiseren we, samen met onder meer de RUG, LF 2018 en Sense of Place het 16^e congres van de International Small Islands Studies Association (ISISA) op Terschelling. Dit internationale congres van wetenschappers en beleidsmakers gaat over de specifieke problematiek van kleine eilanden, zoals de Waddeneilanden. De vorige twee edities van dit congres werden gehouden op het Griekse Lesbos (2016) en het Australische Kangaroo Island (2017). De aftrap vindt, in het kader van LF2018, plaats in Leeuwarden.

Het tweede grote symposium wordt oktober 2018 gehouden, in samenwerking met het door het Waddenfonds gefinancierde project Terpen en Wierdenland. Dit congres vormt tevens de afronding van dit meerjarenproject.

Als Waddenacademie organiseren we ook specifieke workshops, veelal in samenwerking met derden. Zo organiseren we voorjaar 2018, samen met Van Hall Larenstein, een workshop over zilte teelten. Dit in het verlengde van het door ons geïnitieerde Interreg project Salfar. Samen met Programma naar een Rijke Waddenzee willen we nog een workshop houden over het gecombineerde effect van zeespiegelstijging, bodemdaling en sedimentatie.

De congressen, workshops en symposia die we samen met anderen in het waddengebied organiseren, vallen vaak binnen meerdere kerntaken.

c. *Het stimuleren van waddenonderzoek door jonge wetenschappers*

De Waddenacademie zal zich in 2018, samen met de Young Wadden Academy, inzetten om meer masterstudenten aan het waddengebied te binden. We denken daarbij aan het definiëren van specifieke projecten voor masterstudenten op terreinen als kustbeheer en -verdediging, havenbeheer en -ontwikkeling, natuurbeheer- en -ontwikkeling, zilte teelt en zout-zoet dynamiek, baggerbeheer en cultuurtoerisme. Ook in internationaal verband.

Tijdens het internationale ISISA congres op Terschelling (zie b.) worden er sessies georganiseerd met en voor jonge wetenschappers. Masterstudenten uit Canada en van het Maritiem Instituut Willem Barentz nemen bijvoorbeeld deel.

- d. *Het eventueel op korte termijn adviseren aan het Waddenfonds en andere partijen en organisaties in het waddengebied*

Op verzoek zal de Waddenacademie ook in 2018 de door het Waddenfonds voorgelegde kennisvragen zo snel mogelijk beantwoorden. Hiervoor kunnen we een beroep doen op onafhankelijke inhoudsdeskundigen.

Ook andere partijen en organisaties in het waddengebied vragen veelvuldig advies. Bijvoorbeeld over vismigratie, de effecten van mijnbouw en over blue energy. Maar ook over vragen die spelen rond programma's als De Nieuwe Afsluitdijk en Holwerd aan Zee. In 2018 zullen we alle partijen die wetenschappelijk advies vragen over het waddengebied van dienst zijn.

- **Kerntaak 3 Informeren (de antwoorden op de vragen uitdragen):** het verantwoord en toegankelijk naar buiten brengen van de resultaten van waddenonderzoek.

- a. *Het verzorgen van publicaties en opinieartikelen*

Sinds 2011 verzorgt de Waddenacademie maandelijks een opinieartikel in het Friesch Dagblad. Een actueel onderwerp wordt dan vanuit wetenschaps perspectief nader belicht. We bepalen per maand het onderwerp en nodigen hiervoor een auteur uit. Deze publicaties continueren we in 2018.

Vanaf januari 2018 verzorgen we maandelijks bij Omrop Fryslân, via een live tv-uitzending, een zogenaamd 'powercollege' over een actueel onderwerp dat speelt in het waddengebied.

- b. *Het ontsluiten van waddenkennis*

De Waddenacademie is medeverantwoordelijk voor de website waddenzee.nl. Ook in 2018 stellen we hiervoor (bescheiden) capaciteit beschikbaar. Naast de capaciteit die het Rijk en de regionale overheden leveren.

Tijdens de trilaterale regeringsconferentie (mei 2018) wordt een Waddenatlas gepresenteerd. Bij de ontwikkeling van deze atlas fungeerde de Waddenacademie als wetenschappelijke adviesraad.

Tijdens dezelfde conferentie organiseren we, in het randprogramma, een speciale editie van Wadblik met films en documentaires over het waddengebied. Tegelijkertijd wordt de trilaterale Waddenbarometer gepresenteerd.

De Waddenacademie is in 2016, samen met Tresoar, gestart met het ontwikkelen van een trilaterale waddenbibliotheek. Hiermee maken we moeilijk toegankelijke wetenschappelijke, en andere interessante, informatie en data over het waddengebied digitaal beschikbaar. Denk daarbij ook aan oude, vergeten publicaties en gegevens uit archieven en bibliotheken. Genoemde samenwerking zetten we in 2018 voort.

In het najaar van 2018 wordt de bundel *Waddenland Outstanding* gepresenteerd. Hierin zijn de lezingen gebundeld van het in december 2016 door de Waddenacademie georganiseerde wetenschappelijke symposium over de cultuurhistorie van het trilaterale Waddengebied.

- c. *Het houden van en organiseren van presentaties en workshops*

De portefeuillehouders van de Waddenacademie geven, op verzoek van derden of op initiatief van de Waddenacademie, regelmatig lezingen. Soms in de vorm van workshops. Ook in 2018 gaan we hiermee verder.

- d. *Het organiseren van HBO-podiumdagen*
Sinds 2015 organiseert de Waddenacademie HBO-Podiumdagen. Tijdens deze dag presenteert een hogeschool haar kennis m.b.t. het waddengebied aan een breed publiek.. In 2018 organiseren we de Podiumdag samen met Hanzehogeschool Groningen.
- e. *Recente wetenschappelijke literatuur voor een breed publiek toegankelijk maken*
Vanaf 2009 plaatsen de Waddenacademie en de Waddenvereniging op hun websites wekelijks een bijdrage waarin recente wetenschappelijke literatuur over het waddengebied op een voor iedereen begrijpelijke wijze wordt samengevat. Deze succesvolle formule zetten we in 2018 voort.
- f. *Het organiseren van interactie tussen kunst en wetenschap*
In 2018 continueren we de succesvolle samenwerking met Oerol. De Waddenacademie verzorgt tijdens dit evenement wetenschappelijke lezingen bij een beperkt aantal theatervoorstellingen. Ook zijn we betrokken bij het project *Sense of Place* dat tijdens LF2018 (landschaps)kunst inzet om het toerisme aan de waddenkust een impuls te geven.

Kerntaak 4 **Monitoren:** het op basis van kennisbehoeften vanuit beheer, beleid en wetenschap in kaart brengen en duiden van langjarige ecologische, economische en sociaal-culturele ontwikkelingen in het waddengebied.

- a. *Het monitoren van de ontwikkeling van de economische, ecologische en sociaal-culturele duurzaamheid in het waddengebied*
In 2015 presenteerden Telos en IMSA, in opdracht van de Waddenacademie en het Waddenfonds, de Waddenbarometer 1.0. In 2018 volgt Waddenbarometer 2.0 waarmee de ontwikkeling van de economische, ecologische en sociaal-culturele duurzaamheid van het waddengebied gemonitord kan worden.

Tijdens de trilaterale regeringsconferentie (mei 2018) presenteren we ook een eerste proeve van een trilaterale Waddenbarometer, gebaseerd op de Waddenbarometer 2.0. Omdat niet alle gegevens internationaal vergeleken kunnen worden, zal deze Waddenbarometer niet alle indicatoren trilateraal kunnen weergeven.

- b. *Het monitoren en evalueren van de door het Waddenfonds te financieren en gefinancierde projecten*
In 2017 heeft de Waddenacademie een met het Waddenfonds en de Stuurgroep Waddenprovincies afgestemd, overkoepelend monitoringplan voor de wadden gemaakt. Dit wordt vanaf 2018 ingezet.

In overleg met het Waddenfonds en de Stuurgroep Waddenprovincies definieert de Waddenacademie een specifieke set van indicatoren voor de monitoring van elk van de zes majeure opgaven in het Investeringskader Waddengebied; afgestemd op de Waddenbarometer 2.0.

We nemen ook de verantwoordelijkheid voor het publiceren van de waarden van deze indicatoren om de resultaten van het Investeringskader in beeld te brengen. Ook zal een beperkte set van indicatoren worden aangereikt, waarvan de beoogde effecten op projectniveau door aanvragers bij het Waddenfonds moeten worden aangegeven. Deze worden tijdens de uitvoering ook gebruikt voor evaluatie.

Desgevraagd zal de Waddenacademie het Waddenfonds adviseren over de te verwachten effecten van aanvragen met een potentieel grote impact op het gebied.

Bijlage 1 Samenstelling organen binnen Waddenacademie

Raad van Toezicht

Drs. Ed Nijpels, voorzitter (voormalig CdK provincie Fryslân);
Drs. Greetje van den Bergh, vicevoorzitter (voormalig voorzitter UNESCO Nederland);
Jaap Bos (voormalig bankier);
Ir. Gert Nieuwboer (directeur SNP Natuurreizen);
Prof. dr. Jos Engelen (voormalig voorzitter NWO);
Prof. dr. Pavel Kabat (directeur en CEO IIASA);
drs. Hermineke van Bockxmeer (directeur Cultuur en Sport gemeente Rotterdam)

Wetenschappelijke Adviesraad

Prof.dr. Suzanne Hulscher (hoogleraar Waterbeheer UT, voorzitter);
Prof.dr. Hanno Brand (directeur-bestuurder Fryske Akademy);
Prof.dr. Henk Brinkhuis (directeur Koninklijk Instituut NIOZ);
Prof.dr. Cees Buisman (wetenschappelijk directeur Wetsus);
Prof.dr. Ellen van Donk (hoofd afdeling aquatische ecologie NIOO-KNAW);
Dr. Hein Haak (chief scientist PBL);
Prof.dr. Goffe Jensma (hoogleraar Friese RUG);
Drs. Willem Ligtoet (programmamanager Water, Landbouw en Voedsel PBL);
Prof.dr. Jack Middelburg (hoogleraar Geochemie UU);
Dr. Martin Scholten (directeur Wageningen UR);
Prof. dr. ir. Zheng Wang (hoogleraar TUD, onderzoeker Deltares);
Prof. dr. Jouke de Vries (decaan RUG/Campus Fryslân)

Portefeuillehouders

Prof.dr. Jouke van Dijk, directeur, portefeuillehouder Economie (benoemingstermijn tot 1 januari 2021);
Dr.ir.Katja Philippart, portefeuillehouder Ecologie (benoemingstermijn tot 1 januari 2023);
Dr. Meindert Schroor, portefeuillehouder Cultuurhistorie (benoemingstermijn tot 1 januari 2023);
Dr. Hessel Speelman, portefeuillehouder Geowetenschap (benoemingstermijn tot 1 juli 2018);
Prof.dr.ir. Pier Vellinga, portefeuillehouder Klimaat en Water (benoemingstermijn tot 1 januari 2020).

Young Waddenacademy

Dr. Eelke Folmer (NIOZ), Planologie, voorzitter (benoemingstermijn tot 1 juli 2021);
Dr. Bas Borsje (UT), Civiele techniek (benoemingstermijn tot 1 juli 2021)
Dr. Stefan Hartman (Stenden Hogeschool), Planologie (benoemingstermijn tot 1 juli 2021);
Dr. Nora Mehnen (Universiteit Oldenburg), Culturele Geografie (benoemingstermijn tot 1 juli 2021);
Dr. Mans Schepers (RUG), Archeologie (benoemingstermijn tot 1 juli 2021).

Bureau

Drs. Klaas Deen, secretaris
Sjerpy Joustra, secretaresse
Thea Smit, webredacteur

